

Pávai Vajna Elek jelentése.

Méltóságos főispán ur!

Az erdélyi gazdák jelen év október 2—5-én Sepsí Sztygyörgyön tartott vándorgyűlésének okt. 5-én délután a . . . alatt mellékel felirati fogalom-ból is kitetsző hét, a gyűlés általános helyesléseivel érvényre juttatni határozott, a haza közszükségeit és sürgősen orvosolandó bajait tárgyazó indítványainak a magyar kir. kormány, illetőleg a magyar birodalmi törvényhozó testülethez juttatására, az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányja oly feltétellel biztat meg, hogy engemet a szükségessé válható tárgyalásokra s mindenestire ez év folytatás eszközlésére az illetékes helyekre felterjesztés eszközlése módjait megállapításában részvételre meghívjon. Méltóztatott az erd. gazd. egylet igazgató választmányja idei november hó 3-án kelt 416. számú leiratával tudtomra adni, hogy az indítványok előleges tárgyalásaira kezelebből egy bizottságot küldvén ki, úgy a jelzett bizottsággal november 27-én kezdődött tárgyalásokra, valamint az igazgató választmánynak december 1-én tartandó gyűlésére, a hol az indítványok felett a végelhatározás történik, az előadói tisztivétel mellett megjelenésem szükséges volt.

Ezen felhívás következtében, megfélemlendő a vándorgyűlési, lefolyt életemet és munkásságomat egyedül jutalmazható birtokos társaim és nemzetfeleink határatlan megítélés bízalma és kiküldetésének, november 27-én Kolozsvárrt megjelenve a nagyméltóságú báró Bánffy Dániel elnöksége alatt működött bizottsággal nov. 27-én kezdve 30-án délután is tárgyaltunk, rendre minden indítványt felolvasva: a hosszas vitaközlés után a három első indítvány többségi, a négy utolsó általános elfogadó határozatokkal lettek ellátva, fogalmazva a jegyzőkönyvet bizottsági tag és ezen értekezletek folyamára felkért jegyző Tompa Károly ur.

A három első indítvány a kiküldött bizottság többsége által csak elvileg, a részleteket szabályozó pontok és indoklások mellőzésevel fogadott el, azért, mert részint a kormány és törvény hozásnak ezeket illetőleg már intézkedései lennének, régi, a főhelyeken nem ismert (!) törvényeken is alapulnak.

E helyes alapot nélkülöző elhatározás ellen a december 1-én tartandó igazgató választmányi teljes gyűlésre tartám fenn az ellátásnak, illetőleg csakis onnan történhető, a felterjesztésnek módját tárgyazó intézkedéseknek elhatározását, benyújtván ugyanakkor az általános felterjesztés érdekében szerkesztendő feliratnak indoklásul hasznáható feliratom fennebb jelzett s ide csatolt fogalmazványát is.

A december 1-ő napján csak délután 3 órára összehívott igazgató választmányi gyűlésen a szokottnál többen megjelent minden rendű, különösen a legnagyobb birtokos urak és irányadó férfiak jelenlétében és részvételével, — bár e haza földbirtokosait és iparosait egyaránt érdeklő hazai közügyek előbb is tárgyalhatók lehettek volna, számos csekélyebb jelentőségű folyó tárgyak elvitása után hét indítványomra, mint a tárgysorozatban utolsókra 6 óra tájban eljutván a sor, a legmelegebb érdeklődés és szakértő, hazafias nyilatkozatok kíséretében a kiküldött előkészítő bizottság jegyzőkönyvi határozatait minden egyes indítványra felolvastattak s miután, a mint fenneb említém, a három előbbi indítvány csak elvileg és indoklásaink mellőzéseivel valának az előkészítő bizottság többségétől elfogadva, mindezek kérszemre és visszatértesztő bizottsági irat alapján — újabb tárgyalás alá bocsátattak.

Az újabb tanácskozás eredménye az lett, hogy mind a három fontos tárgyak feletti indítványok, még pedig az első Szabó Józsefnek a fessett páinkát stb. tárgyazó indítványával kapcsolatosan nemcsak tartalmilag elfogadtattak, hanem felhagyásával az előkészítő bizottság fentebb jelzett határozatának, a m. kir. belügyminisztériumhoz intézendő felirattal, az indítványok eredetileg az érdemleges indoklás érdekében felterjesztetni határozattak.

A négy utóbbi indítvány felett az előkészítő bizottságnak november 28-án egyhangulag hozott határozata ellen nem lévén semmi észrevétel, a hazafias komoly aggodalmaktól áthatott igazgató választmányi gyűlés is azokat az előkészítő bizottság határozatokat értelmében elfogadta s a tárgyak sürgős voltánál fogva a magyar birodalmi képviselőházhoz mindeniket külön felterjesztés mellett indoklásaikkal együtt, hová előbb felküldetni utoljag elhatározá.

A mely habár az országgyűlésben aggodalmat méltán ébresztő, és orvoslást sürgősen igénylő igen fontos tárgyak feletti hazafias érdeklődést, és a vitaközlésben indokolt komoly részvételt tüstelteteljesen, a sokáig várakozott úrának megköszönve, a mind kitűnő hazafiakból állott gyűlés eloszlott, az élők és derék titkára bízván a felterjesztések sürgős eszközlését.

Ezek tények, Erdély hazafias tetteiben gazdag, és munkásságában fardhatatlan földbirtokossága látván azt, hogy minden áldozatkészsége mellett nem bírja el a kor terheit, nem képes nemzeti őssjellege szerint áldozatkészségét teljesíteni, saját és mások nemzeteit a dicsőségben öröklőtt hazában a kor kívánalmainak megfelelően istápolni növel-

tetni, tapasztalva, hogy naponta száll alább képessége iparosainak, ez országgrész hazafias érzelmű hű fiainak megerdemelt keresettel szolgálhatni, háromszorosan megfontolt, megbírált a törvények és kényszerűsége, meg a nemzetgazdaság, és iparfelvirágoztatása többszörösen elősorolt indokai alapján a kormány és képviselőházról kéri biztosítását tulajdona használatának, és értékesítésének kéri törvényes és biztosított jogai teljes kárpóltatását, kéri tapasztalatok utján károsoknak bizonyult újabb törvények méltányos reformját.

A m. kir. kormány és törvényhozó testület tudva azt, hogy ezen országgrész, sőt a magyar birodalom minden népei a törvény tisztelete s ennek oltalma alatt állhattak fenn anyai századokon keresztül, hogy csak az a népeket kielégítő s hosszas érvényben letelt biztosított törvény, mely ennek szokásai, körülményei, s minden rendű viszonyainak teljes esmeretéből veszi az alapot, az én és mindennemű nem kételkedő hazafiak biztis hite szerint, méltányolni, orvosolni fogja a hazafias őszinte és tiszteletteljes, de egyszerűsmdn törvényesen indokolt kérelmeket, felterjesztéseket. A földbirtokos osztály minden esetre eleget tett ország fenntartói nyolczszázadokon keresztül tanúsított buzgalma, és kötelezettségszerű hivatásának; bizalommal reá rutat a bajokra s épen oly bizalomteljesen követeli a meglévő törvények pontos foganatosítását, mint a mely alapos indoklással rámutat az újabb három törvénynek nem csak a maga, hanem a közös jólét, és az érdekelték vagyoni és erkölcsi hanyatlásával indokolt mellőzhetetlen reformjára; nem egészséges államfenntartási elv, „mindegy csak adóját fizessék a földnek” nálunk feloszlást eredményez ha a díj diplomátikus és három nemzet kifoszlik a fekvő birtokokból.

A mely tiszteletteljes jelentésemet a midőn szerencsem van a méltóságos főispán úrhoz mint a Sepsí-Sztygyörgyön jelen év október 2—5. napjain fényesen és kielégítő eredménnyel megtartott erdélyi gazdák vándorgyűlése rendező bizottság elnökéhez megtenni, mely tisztelettel megkérem, a vezetése alatti nemes Háromszék megye nagyrabecsült földbirtokosai a jelzett munkák teljesítésére nagyrészből megbízóink is lankadhatatlan hálám és tiszteletem kifejezése mellett a végzet munkáról e jelentésemet a melléklettel együtt tudokra juttatni méltóztatni.

Melyek jelentése után mely tiszteletem és ragaszkodásom kifejezése mellett stb.

Magyar-Csesztvén, 1879. decz. 3-án.

Pávai Vajna Elek.

KÜLÖNFELEK.

— A negyedik emberéletnek vett véget a folyó évben a sepsí-sztygyörgyi erdőn levő „gözlő”. Az életuntak alig találhatók kellemesebb öngyilkossági módot, mint ebben a gunyhószérű oduban. A benn levő lábai néhány perc alatt melegedni kezdek; a kéjes zsihongás a testen lassan fölfelé halad s mikor a fejhez közeledett, elégséges néhány lélegzés s a szénvap meggyilkolja a másvilág után sovárgót. Így történt ez Boga Ferenc sepsí-sztygyörgyi ácsnál is folyó hó 18-án. Az öngyilkos kinek felesége Romániában van szerencsét próbálni, három gyermeke társaságában nem talált elég szórakozást, a bubánat a bevett szeszől még inkább erőt vett rajta s csak a „Gözlőben” talált rá a meglepődésre és az örök bekéire; tegnap temették el.

— Váratlan baleset történt tegnapelőtt Künle József orsz. képviselővel. Revolveréből ugyanis tisztítás végett a töltényeket kiakaráván szedni, a fegyver véletlenül elcsúsz s Künle urnak jobb tenyerén ment keresztül a golyó. A seb ugyan nem veszélyes, de gyógyítása több időt igénybe.

— A helybeli tanítózeteknél ma (szombat) adtak a karácsoni ünnepekre szűnőidőt. A kis muzsák tömegesen ülnek szekere s látható örömmel vároznak haza, hogy a karácsoni anyalokkal közelebbi találkozásuk lehessen. A jövő szorgidő január 4-én veszi kezdetét.

— Mentovich Ferencnek Maros-Vásárhely nagyhalottjának temetése decz. 17-én d. u. ment végbe. Mély és általános részvét mellett tették sírjába. Mentovich 23 év óta él M. Vásárhelyt s szerette mindenki, a ki ismerte. —Halála előtt pár nappal vidám reménységgel telt leveleket mondott tollba s költői levélbe kezdett belő Arany Jánoshoz, régi kedves barátjához. Nem végezhette be. 15-én éjjel erős rohamok érték el s pár órai szenvedés után meghalt. — Ravatalát koszorúkkal borították el. — Tanártársai nevében Horváth Gás pár, az elhunytat elváltatán barátja titk. szorot („a felejtethetetlen pályatársnak.”) A Társalgó Egylet nevében Ajtai Mihály, régi tanítványai nevében — kik nagy számban állották körül a ravatalt — Vas Tamás szólott meghatottan. Tettek még koszorút: Jakab Ödön (hálálból: tanítójának) a tanító kar; Imreh Sándor (a ref. főtanoda nyomdájá nevében) a ref. főtanoda ifjuság is az önképző kör felejtethetetlen elnökének. A Kazinczi utczt nagy néptömeg lepte el. A tanuló ifjuság hosszú sorban az utca két oldalán, ben a gyászoló gyermekek s barátok nagy sokasága fölöttébe a szobákat. Lenárt József beszélt a ravatal előtt, a Dal-

kör s a főiskolai kar énekelt. — Majd megindult a menet, hogy megállapodják a ref. főtanoda előtt, hol a tanuló ifjuság nevében Bodolla Gábor mondott bucsúszót. Innen a temetőbe, hol a sir felett Pap István szólott azon nagy szeretetről, melylyel szerették s azzal a betöhlöthetlen úrról, melyet hagyott maga után. Tanítványai tervezett tánczvigalmukat elhalasztották a gyász miatt, mely az egész collegiumé. Kalapjukra fátyolt kötöttek, maguk közt gyűlést indítottak meg s az elhunyt nevére idáig egy 150 frtnyi alapítványt tettek az önk. kör javára, melynek Mentovich volt vezetőjelelle.

† Necrológ. Gidófalvi Gidófalvy Lajos mint férj, valamint az elhunyt édes anyja, Kun Ágnes, másodsorú férjesült Kőnczei Eleknek férjével, az elhunyt testvérei: Kőnczei Kelemen gyermekeivel, Kőnczei Emilia főnével Kőnczei Alberttel s gyermekeikkel, kiválón Zsuzsa leányukkal, kit a néhai felnevelvén, örökbe fogadott, és a férj részén levő számos rokonok mély fájdalommal tudatják a forrón szeretett jó nő, szerető gyermek, önfeláldozó nővér, nevelő édes anyja és rokon, már néhai B o d o f Juljánna Gidófalvi Gidófalvy Lajosné f. hó 17-én éjjel két óraker ölete 49-ik évében, boldog házasságának 27 évében vízközlésben hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A boldogultnak hült tetemi folyó hó 19-én d. u. 2 óraker Karatán az anyai házból egy rövid ima után fogtak a családi sírboltba örök nyugalomra elhelyeztetni. Áldás, béke poraira Karatna, 1879. decz. 17.

— Kossuth Lajos nagy hazánkfia, mint sajnálattal értesülünk, ismét gyengéledik s a hét végén Nizzába megy pár hére üdülést keresni.

— Az árvíz. Nagy-Enyedről arról tudósítják a P. N.-t hogy a Maros ott még most is garázdálkodik. Nagy pusztításokat vitt végbe eddig Diód, Tóvis és Benedek községek határában, hol a vetéseket mind előntötte.

Kolozsvár több utcáját vasárnap és hétfőn előntö a Szamos. Ezt a hírt hozták a tegnapi kolozsvári lapok. As áradás a Sz-Feszésnél történt a jégvázadák következménye. A vészbizottság a katasztrópha alatt megalakult s megtette a legkiterjedtebb intézkedéseket, különösen a Hídelvén, mely víz alatt van. Simon polgármester több táviratot intézett Tisza Kálmánhoz, melyekben a városi törvényhatóság mintegy 60 katonából álló műszaki csapatot s a jégrobottásra 200 — 300 kilogramm dynamit kért. Tisza mindent megtett és meleg hangon felhívta a polgármestert, hogy a menyiben bármire lenne a központból szükség, ezizant távirati jelentést tegyen.

— Pályázat a postamesteri állomásra. Harinán (Beszterce-Naszódmegye) tiszti szerződés és 100 frt. készpénzbiztosítók letétele mellett, — Évi járandóság: 250 frt. fizetés és 40 frt. irodai általlány. A kérvények három hét alatt a nagyszabeni magyar királyi postaigazgatósághoz intézendők. Nagy-Seben, 1879. december 14-én. — A m. kir. postaigazgató. F o l l é r t.

— Gyilkossággal párosult postarablás. E hó 4-én a Mohácsról Báltaszékre indított szekérpóstát, D. Szekcső és Furkó között kirabolták; a postakocsist pedig agyonütötték. A posta két Eszékrről érkezett pénzes zsákok tartalmazott 1264 frttal. A tettesek a legcsekélyebb bünyjelt sem hagytak hátra, mindent tovaszállítottak. A szegény kocsis igen régi szolga volt már. Németh szegszárdi szolgabíró, alapos gyanúból, többeket befogott, de a vizsgálat eddig pozitív eredményre még nem vezetett.

— Két újabb mérénylet híre hozták az orosz lapok Muszkaországból. Midőn Dolgorukoff herceg főparancsnok e hó 9-én kocsiást tartott Szentpéterváron, kocsija közvetlen közelében az Obukoff-hídnál robbanás történt. A herceg kocsija sértetlen maradt, azonban egy Tarasoff nevű paraszt súlyosan megsebesült. Midőn a helyet megvizsgálták, rájöttek, hogy az egész hid dynamit töltényekkel van megrakva. Másik mérénylet az új Sándorhídnál történt, ugyancsak dynamit által. A robbanás lyukat szakított a hídon és több embert súlyosan megsebesített. Úgy látszik, egész Szentpétervár alá van aknázva s nem hiába kiált fel a remegő czár: „Vége Oroszországnak!”

— „Magyar paedagogiai szemle” cím alatt Rill József jövő 1880. januártól kezdve tanügyi havi közlönyt ad ki. Minden füzet egy kartársai körében tisztelt jeles tanárember arczképt és életrajzát fogja hozni, hadd lássa a magyar tanítóság, hogy a becsületes törekvés s szellemi munkások republikájában mindenkor megillet méltatását. Programja az új paedagogiai folyóiratnak: közreműködés arra, hogy a nevelés tényezői: u. m. az állam, egyház, tanoda, község és szülői ház, mindegyik a maga körében, váltóvetmunkálkodjanak a népnevelés és ezáltal a haza felvirágoztatásán úgy, hogy az állam legyen a felügyelet, vezetés, irányítás és anyagi támogatás, a nevelés többi tényezői pedig törvényes korlátokon belül feleljenek meg feladatuknak. E program kifolyása: az egyetemes tanítógyűlés, a hazai tanegyletek tömörülése, az „Eötvös-alap ügye, szakszerű tanfelügyelet, pontos iskoláztatás, ifjusági és népkönyvtárak létesítése, a tanítók képzése, anyagi és társadalmi állásuk emelése, paedagogiai elvek megvitatása stb. — A „Magyar pae-